

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Igor Zgoliński

w sprawie **S. C.**

skazanego z art. 209 § 1 i 1a k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

na posiedzeniu w dniu 28 marca 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Zabrzu

z dnia 6 lutego 2020 r., sygn. akt II K 119/20

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w Zabrzu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zabrzu wyrokiem nakazowym z 6 lutego 2020 r., sygn. akt II K 119/20, uznał S. C. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 209 § 1 i 1a k.k. i za ten czyn wymierzył mu karę 1 roku ograniczenia wolności, zobowiązując go w tym czasie do wykonywania odpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne wskazane przez zawodowego kuratora sądowego w wymiarze 20 godzin w stosunku

miesięcznym (pkt 1). Na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał oskarżonego do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie małoletniego syna S. C. (pkt 2), na podstawie art. 624 § 1 k.k. zwolnił go od ponoszenia kosztów postępowania (pkt 3).

Wobec braku sprzeciwu stron wyrok ten uprawomocnił się 21 lutego 2020 r.

Kasację od wskazanego wyżej wyroku Sądu Rejonowego w Zabrzu na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżając go w całości, zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na wydaniu wobec S. C. w dniu 6 lutego 2020 r. wyroku w postępowaniu nakazowym, mimo iż okoliczności popełnienia opisanego w akcie oskarżenia czynu z art. 209 § 1 i 1a k.k. i wina oskarżonego, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, budziły wątpliwości w odniesieniu do czasu popełnienia przez oskarżonego czynu zabronionego, co w efekcie, z rażącym naruszeniem również art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., doprowadziło do skazania S. C. za przestępstwo z art. 209 § 1 i 1a k.k.. popełnione w okresie od 19 stycznia 2018 r. do 30 stycznia 2020 r., podczas gdy za ten sam występki na szkodę tego samego małoletniego pokrzywdzonego, popełniony w okresie od 1 października 2017 r. do 19 lutego 2019 r., oskarżony został już skazany wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Zabrzu z dnia 11 kwietnia 2019 r., sygn. akt II K 439/19. który to wyrok uprawomocnił się w dniu 3 maja 2019 r.

Wskazując na ten zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Zabrzu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna, dlatego podlegała uwzględnieniu w trybie przewidzianym w art. 535 § 5 k.p.k.

Jak wynika z treści art. 500 § 1 k.p.k. w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, uznając na podstawie zebranego w postępowaniu przygotowawczym materiału, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, sąd może w wypadkach pozwalających na orzeczenie kary ograniczenia wolności lub grzywny wydać wyrok nakazowy. Podstawowym warunkiem wydania wyroku nakazowego jest stwierdzenie na podstawie zgromadzonych w danej sprawie dowodów, że okoliczności czynu i wina

oskarżonego nie budzą wątpliwości, co wynika z treści art. 500 § 3 k.p.k. Brak wątpliwości, o którym mowa w powołanym przepisie oznacza natomiast, że nie może ich być zarówno co do sprawstwa, winy, wypełnienia wszystkich znamion przestępstwa określonych w przepisach prawa karnego materialnego, a także co do okoliczności jego popełnienia, istotnych z punktu widzenia zarówno prawa materialnego, jak i procesowego. Istnienie wątpliwości co do wymienionych okoliczności wyklucza możliwość rozpoznania sprawy w trybie nakazowym i obliguje do skierowania jej do rozpoznania na zasadach ogólnych, a więc na rozprawie. Jedną z okoliczności, jakie powinny być objęte brakiem wątpliwości co do popełnienia przestępstwa jest czas przestępnego zachowania się sprawcy, gdyż ten element zachowania się jest związany z szeregiem instytucji o charakterze materialnym i procesowym, rzutujących na możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności karnej, jak również na kształt tej odpowiedzialności (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 19 marca 2019 r., sygn. akt IV KK 58/19; z 20 kwietnia 2017 r., sygn. akt V KK 39/17).

Skarżący trafnie podniósł w kasacji wniesionej w niniejszej sprawie, że nie zostały spełnione warunki umożliwiające wydanie wobec S. C. wyroku nakazowego, skoro nie wyjaśniono we właściwy sposób okoliczności związanych z wcześniejszą karalnością tego oskarżonego, pomimo iż taki obowiązek obciążał Sąd Rejonowy. Ustalenie faktu uprzedniej karalności sprawcy należy do podstawowych obowiązków Sądu *meriti*, niezależnie od trybu postępowania (art. 213 § 1 k.p.k.), gdyż w oczywisty sposób karalność ta może mieć wpływ na kształt odpowiedzialności karnej sprawcy w rozpoznawanej sprawie.

Jak wynika z akt sprawy, Sąd Rejonowy zażądał wprawdzie z Krajowego Rejestru Karnego aktualnych danych o karalności S. C. (k. 71), jednakże wydał zaskarżony wyrok nakazowy w dniu 6 lutego 2020 r. bez informacji w tym zakresie, co skutkowało błędną oceną braku wątpliwości co do okoliczności popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu przestępstwa, a ściślej czasu jego popełnienia.

Zaistniałe uchybienie procesowe miało ten skutek, że zaskarżonym wyrokiem nakazowym przypisano S. C. popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1 i § 1a k.k. w okresie od dnia 19 stycznia 2018 r. do 30 stycznia 2020 r., pomimo iż oskarżony ten został uprzednio prawomocnie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Zabrzu z 11 kwietnia 2019 r., sygn. akt II K 439/19 (wyrok uprawomocnił się 3 maja

2019 r.), również za czyn niealimentacji, popełniony na szkodę tego samego pokrzywdzonego S. C. w okresie od 1 października 2019 r. do 19 lutego 2019 r. Z powyższego wynika zatem, że przypisany w niniejszej sprawie okres przestępnego zachowania oskarżonego częściowo pokrywa się z granicami czasowymi czynu przypisanego mu wcześniej w sprawie II K 439/19 Sądu Rejonowego w Zabrzu. Nie objęty tym skazaniem pozostawał okres od 20 lutego 2019 r. do 30 stycznia 2020 r. i tylko co do takiego przedziału czasowego dopuszczalne było wydanie wyroku skazującego.

W tej sytuacji trafnie skarżący wywiódł w kasacji, że opisana sytuacja procesowa nie skutkowałą jednocześnie bezwzględną przyczyną odwoławczą w postaci *rei iudicatae*. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest bowiem pogląd, zgodnie z którym przeszkoda procesowa z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. zachodzi wyłącznie w sytuacji, gdy okresy obu przypisanych oskarżonemu czynów pokrywają się ze sobą i są identyczne, względnie gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 23 lutego 2021 r., sygn. akt IV KK 186/20; z 9 sierpnia 2017 r., sygn. akt II KK 222/17; z 17 listopada 2004 r., sygn. akt V KK 272/04). Sytuacja taka nie miała jednak w sprawie miejsca. W wypadku przestępstw rozciągniętych w czasie (wieloczynowych, o wieloodmianowo określonych znamionach, ciągłych, trwałych), do których należy występki z art. 209 § 1 k.k., nie ma stanu rzeczy osądzonej, jeśli uprzednie prawomocne skazanie dotyczy tylko fragmentu zarzuconego później czynu. Uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego w okresie nieobjętym prawomocnym skazaniem jest już nowym czynem przestępnym, pociągającym dalszą odpowiedzialność karną, przy czym granice czasowe kolejnego przestępstwa powinny być dokładnie określone, z uwzględnieniem treści poprzedniego wyroku skazującego (np. wyrok Sądu Najwyższego z 6 maja 2002 r., sygn. akt V KK 10/02).

Stwierdzone w niniejszej sprawie uchybienie, polegające na dwukrotnym skazaniu oskarżonego za występki niealimentacji popełniony na szkodę tej samej osoby w okresach częściowo pokrywających się, miało zatem charakter innego rażącego naruszenia prawa w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k. Skoro nie było podstaw do wydania wyroku w postępowaniu nakazowym, doszło do naruszenia art. 500 § 1

i 3 k.p.k., a także art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., który obliguje sąd do precyzyjnego określenia czynu przypisanego oskarżonemu. Zaistniałe uchybienie miało charakter rażący, a także miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, co skutkowało uwzględnieniem wniesionej kasacji i uchyleniem zaskarżonego wyroku.

W ponownym postępowaniu Sąd Rejonowy w Zabrzu rozpozna sprawę na zasadach ogólnych stosownie do treści art. 500 § 3 k.p.k., uwzględniając powyższe uwagi.